

Nivå 1 på ungdomstrinnet og i vgs – ulike nivåer?

Tingenes tilstand og evt. årsaker

Innledning av Sonja Skjær
ANPE
Lillestrøm 30. januar 2010

Kunnskapsløftet K06

Læreplanen i fremmedspråk:

- ▶ Gjennomgående
 - Dvs. Nivå 1 i ungdomsskolen og i videregående skole er det samme (nivå + læreplan)
- ▶ Nivå 1 = Nybegynnerkurs på henholdsvis 225 (vgs) og 227 (usk) timer
 - Fordelt på 3 år på usk (8., 9. og 10. trinn) og 2 år på vgs (vg1 og vg2)
- ▶ Ment å tilsvare A2 i det europeiske rammeverket
 - Jmf. høringsutkastet til læreplanen og artikkel i siste Språk&Språkundervisning (nr 4 2009)

Forskjeller usk – vgs:

- ▶ Eksamensform:
 - 10. trinn: Muntlig eksamen.
 - Vg2: Muntlig eller skriftlig eksamen
- ▶ Ulik modenhetsgrad
 - Som skal fanges opp av lokalt læreplanarbeid
 - Spesielt i forhold til temaer etc innen hovedområdet *Språk, kultur og samfunn*
 - Men også i noen grad innen hovedområdet *Kommunikasjon*, f.eks innen kompetansemålene som dreier seg om:
 - Autentiske tekster (innhold, tema)
 - Ordforråd i dagligdagse situasjoner (+ "spontane samtaler" og "ulike kommunikasjonssituasjoner")
 - Egne meninger og følelser
- ▶ I ungd.skolen: "alle" elever (?), i vgs: bare elever som velger studieforberedende program

Utfordringer:

- ▶ Nivåplassering
 - Hva er det egentlig ment at elevene skal kunne etter nivå 1? (= forståelse og tolking av kompetansemålene i læreplanen)
- ▶ Karakternivå
 - Hvilken kompetanse / hvilke prestasjoner skal ha en 5'er, en 3'er osv? Muntlig og skriftlig?
- ▶ Vi trenger et tolkningsfelleskap!
 - Hvordan skal vi få det? Hvem har ansvaret for å skape det? Hvem har definisjonsmakt?

Definisjonsmakt

- ▶ Formell
 - Sentrale utdanningsmyndigheter, dvs. Kunnskapsdepartementet og underliggende instanser:
 - Framfor alt Utdanningsdirektoratet som lager:
 - Læreplaner
 - Vurderingsveiledninger med nasjonale vurderingskriterier
 - Eksamensoppgaver (skriftlig)
 - Mm
 - Lokale utdanningsmyndigheter, dvs fylker og kommuner
 - Har ansvaret for lokale retningslinjer
 - Og lokalgitt eksamen (muntlig)
- ▶ Uformell
 - Andre faglige instanser, f.eks ved universiteter, ulike kompetansesentre etc

Definisjonsmakt forts

- ▶ Utdanningsdirektoratet:
 - Har hittil ikke definert kompetansenivåene **eksplisitt** annet enn i beskrivelsen av de nasjonale kjennetegnene på måloppnåelse, men gjør det **implisitt** gjennom eksamensoppgavene til skriftlig eksamen:
 - Selve eksamensoppgaven (oppgavesettet) og hva den forutsetter av kompetanse
 - Tilhørende vurderingsveiledninger, vurderingskriterier, sensorveiledninger mm.
 - Skoleringen av sensorer og selve sensureringen (karakterene som gis)
 - Kanskje kommer ytterligere definering av kompetansenivåene gjennom Veiledning i fremmedspråk som kommer i mai?

Definisjonsmakt forts

- ▶ Sentralt arbeid: Utdanningsdirektoratet og underliggende instanser (Fremmedspråksenteret):
 - Språkpermen
 - Basert på Rammeverkets nivåer (A1 – C2)
 - Sjekklistene i forhold til de fem kommunikative ferdighetene på hvert av de seks nivåene i Rammeverket ("can do" -lister)
- ▶ Lokalt arbeid: Kommuner og fylkeskommuner
 - Ulike kurs og andre tiltak i forhold til å gjøre muntlig eksamen mest mulig lik (i form og nivåkrav) og mest mulig rettferdig (i forhold til vurdering, tolknings-felleskap)
 - lokalt læreplanarbeid: "nedbryting" av kompetansemålene, f.eks på det enkelte årstrinn og i de enkelte undervisningsopplegg, og utarbeiding av lokale vurderingskriterier

7

Foreløpig konklusjon:

- ▶ Det eneste konkrete fra sentrale myndigheter som vi foreløpig har å holde oss til som rettesnor ang "hvor nivået ligger" på nivå 1, er sentralt gitt skriftlig eksamen og de ulike skrivene i forbindelse med denne.
 - Derfor får dere nå utdelt en eksamensoppgave fra V09 og noen elevbesvarelser. Les gjennom oppgaven med tilhørende skriv. Deretter ser dere raskt på elevbesvarelsene og gjør dere opp en mening om karakter(nivå). (15 – 20 minutter?)
 - Sett dere sammen 3–4 og diskuter hva dere har kommet fram til. Sett dere fortrinnsvis sammen med andre fra samme skoleslag. (15 – 20 minutter?)

8

Årsaker til nivåforskjellene usk – vgs?

- ▶ Liten tradisjon i usk for å undervise spansk
 - Kan ha konsekvenser både for innhold, metode, nivåvurdering, elevvurdering (karakternivå) osv
 - Ofte bare én lærer alene, ofte "fersk"
- ▶ Fremmedspråk har lav status i usk pga tidligere valgfagsstatus (tilvalgsfag)
 - Dermed lett å nedprioritere faget både i forhold til timeplan, lærerkrefter, etc
 - Holdningen til faget blir "negativ", det ansees for å være mindre viktig og forventes å være mindre "seriøst", mer lettint etc enn f.eks matte, norsk og engelsk
 - Mange er/var i mot å gjøre fremmedspråk til et "vanlig" fag på lik linje med andre fag og imot å fjerne de såkalt praktiske tilvalgsfagene på usk.

Årsaker til nivåforskjellene usk – vgs?

- ▶ Bare mulighet for muntlig eksamen i usk (selv om standpunkt skal settes på basis av både muntlige og skriftlige ferdigheter).
 - Det skriftlige regnes som "vanskeligere" enn muntlig?
 - Korrekthet og grammatikk er/regnes som viktigere innen skriftlig enn innen muntlig?
- ▶ "Alle" elever i fremmedspråkgruppene på usk, mens det i vgs bare er obligatorisk fremmedspråk på de studieforberedende programmene.

Årsaker til nivåforskjellene usk – vgs?

- ▶ Vgs har overført tradisjonen fra C-språk 2 i forhold til nivådefinisjon?
 - Muligens styrkes dette av eksamensoppgavene etter K06 som ser ut til å forvente samme nivå som før (eller høyere?)
 - Tidligere halvannen times skriftlig eksamen (etterfulgt av muntlig) er erstattet med 5-timers skriftlig eksamen. Er det blitt for høye krav?
- ▶ De elevene som begynner med nivå 1 på vgs, og som ikke har hatt fremmedspråk på usk, skal ha hele nivå 2 på ett år (140 timer på vg3)
 - Hvis dette skal være mulig, må elevene ha et høyere nivå fra nivå 1 (vg1 og vg2) enn det de elevene som kommer fra nivå 1 i usk ofte har (→ høyere nivå på nivå 1 i vgs enn i usk???)

Årsaker til nivåforskjellene usk – vgs?

- ▶ Alle hjelpemidler tillatt tvinger fram en høy grad av tekst- og sjangerkompetanse etc. ("oppgaveteknisk" kompetanse) like mye som generell språkkompetanse til skriftlig eksamen i vgs.
 - Er dette mulig for elever i usk? Har de god nok grunnlagskompetanse fra norsk, engelsk etc?
 - Har de gode nok strategier, allmennkunnskaper og modenhet til dette?

Årsaker til nivåforskjellene usk - vgs?

Lærebøkene / forlagene

- ▶ Mange (skoler, lærere, elever) er ikke klar over at lærebøkene ikke er "pensum" (bare læreplanen er "pensum")
- ▶ Det finnes ingen godkjenningsordning for lærebøker lenger
- ▶ Lærebøkene er altså bare lærebokforfatternes og forlagenes tolkning av læreplanen (i beste fall, altså hvis de er skrevet med læreplanen som basis)
 - OBS! I spansk finnes det ingen læreverk som er skrevet direkte for K06, bøkene er enten oversatt fra utlandet og i varierende grad tilpasset norske forhold og K06, eller revidert i forhold til versjoner fra før K06.
- ▶ Lærebøkene for usk og vgs er til dels veldig forskjellige når det gjelder nivå / "krav" og innholdsmomenter (f.eks i verbtider - jmf kompetansemålet "grunnleggende språklige strukturer")

Årsaker til nivåforskjellene - forsøksvis konklusjon

- ▶ Manglende eller utilstrekkelig avklaring / hjelp fra sentrale og til dels lokale utdanningsmyndigheter
 - ▶ Lærebøkene!
 - ▶ Manglende samarbeid/samsnakk mellom usk og vgs
- I tillegg:
- Ulike skolekulturer i de to skoleslagene
 - Ulike elever (modenhet + "alle" i usk, bare et utvalg i vgs)

Hva kan vi gjøre?

- ▶ Insistere på mer "hjelp" fra instanser med definisjonsmyndighet (Udir, lokale myndigheter)
- ▶ Etterspørre hjelp fra faginstanser (univ., Fremmedspråksenteret, ...)
- ▶ Etterspørre og foreslå kurs etc fra ulike instanser (de samme som over + interesseorganisasjoner som ANPE, fagforeninger etc) for lærerne i kommunen/fylket
- ▶ Samarbeide lokalt, men forsøke å forankre videre (regionalt/nasjonalt)
- ▶ Synliggjøre behovene (uten "sutring" og "klaging" på K06 og læreplanen, "dumme" elever etc) i ulike fora

Konkrete forslag / behov

- ▶ Vi trenger å definere hva som ligger i f.eks. følgende kompetansemål: *elevne skal kunne bruke grunnleggende språklige strukturer og former for tekstbinding*
 - F.eks kan vi ikke ha det sånn at lærerne i vgs forventer at elevene skal kunne preteritum indefinido og kanskje også imperfecto når de kommer til nivå 2 i vgs mens lærerne i ungdomsskolen ikke arbeider med dette (sannsynligvis fordi lærebøkene ikke legger opp til det)
- Dette må vi gå videre med. Selv har jeg tenkt til å ta initiativ til å forfølge temaet, kanskje via ILS, men i hvert fall gjennom ANPE på kongressen i Tromsø i september.